

για την ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Π.Ε.ΕΚ.Π.Ε.

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑΣ ΕΝΩΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ • ΑΠΡΙΛΙΟΣ - ΜΑΪΟΣ - ΙΟΥΝΙΟΣ 1994 • ΤΕΥΧΟΣ 2 • ΔΡΧ. 300

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- ΑΦΙΕΡΩΜΑ:

ΚΕΝΤΡΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

- Κ.Π.Ε. και Έρευνας (Φιλοσοφία - Δομή - Λειτουργία) (σελ. 2)
- Περιβαλλοντική Εκπ/ση και Περιβαλλοντικά Κέντρα: Μια κριτική προσέγγιση (σελ. 3)
- Κ.Π.Ε. - Υλικοτεχνική υποδομή - Αυτοδιοίκηση ΚΠΕ (σελ. 4)
- Κέντρα Σπουδών Περιβάλλοντος στη Βρετανία (Περίπτωση περιφερειακού Κέντρου Π.Ε. (REC) Κ. & Αν. Ευρώπης) (σελ. 5)
- Κέντρα Αστικών Σπουδών στην Αγγλία (σελ. 6)
- Πρόγραμμα Π.Ε. της ΕΠΠ (σελ. 7)
- ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟ «Έναρξη Μεσογειακού Έτους Νερού» (σελ. 9)
- ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΥΜΠΟΣΙΟ «Περιβαλλοντική Εκπ/ση: Έρευνα και Πράξη» (σελ. 9)
- Ειδήσεις - Ενημέρωση (σελ. 10)
- Βιβλία - Περιοδικά - Εκδόσεις (σελ. 10)
- Εκδηλώσεις - Σεμινάρια - Ημερίδες (σελ. 11)
- Οργανωτικά θέματα της Ένωσης (Αποτελέσματα εκλογών) (σελ. 12)

Το 2ο τεύχος του εντύπου της ΠΕΕΚΠΕ είναι αφιερωμένο στα **Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης**, με αφορμή την ημερίδα που οργανώθηκε από το **Παράρτημα Θεσσαλονίκης της Ένωσης**. Στο τεύχος αυτό παρουσιάζονται περιλήψεις εισηγήσεων οι οποίες ελπίζουμε να συμβάλλουν στον προβληματισμό και το ενδιαφέρον που ήδη υπάρχει γύρω **από το θέμα αυτό**.

Επίσης γίνεται αναφορά στο τριήμερο **Διεθνές Συνέδριο** που οργανώθηκε στην Αθήνα με θέμα **"Έναρξη Μεσογειακού έτους Νερού"**, από Τέλος γίνεται σχολια-

το ΜΙΟ/ΕCSDE (Mediterranean Information Office for the Environment Culture and) Sustainable Development.), το Πανεπιστήμιο Αθηνών, την Ελ-

ληνική Εταιρία Προστασίας Περιβάλλοντος και Πολιτιστικής Κληρονομιάς σε συνεργασία με το **Παράρτημα Αττικής της Ένωσης**.

σμός για το **Διεθνές Συμπόσιο** που οργανώθηκε στη Θεσ/νίκη με θέμα **"Περιβαλλοντική Εκπαίδευση: Έρευνα και πράξη"** από τον Τομέα Εκπαίδευσης για το Περιβάλλον και την Υγεία,

του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης του Α.Π.Θ. σε συνεργασία με την **Ένωση (ΠΕΕΚΠΕ)** και το Υπουργείο Μακεδονίας - Θράκης, Δήμο Θεσσαλονίκης, Γ.Γ. Έρευνας και Τεχνολογίας και το

Βρετανικό Συμβούλιο Θεσσαλονίκης.

Επίσης σ' αυτό το φύλλο θα βρείτε ειδήσεις και ενημέρωση σχετικά με δραστηριότητες γύρω από την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση.

Το επόμενο τεύχος φιλοδοξούμε να είναι αφιερωμένο στην **"Περιβαλλοντική Εκπ/ση στο Σχολείο"**. Για το λόγο αυ-

τό παρακαλούμε τους συναδέλφους εκπαιδευτικούς όλων των βαθμίδων εκπαίδευσης, οι οποίοι πραγματοποιήσαν

ανάλογες δραστηριότητες το τρέχον σχολικό έτος, να στείλουν στη **Δ/ση του περιοδικού, περιλήψεις των δραστη-**

ριοτήτων τους για να παρουσιαστούν από τις στήλες του εντύπου.

Η Συντακτική Επιτροπή

Αφιέρωμα

ΚΕΝΤΡΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ • ΣΤΟΧΟΙ • ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ

Στο νόμο 1982/90, όπου εισάγεται επίσημα η Περιβαλλοντική Εκπαίδευση στο σχολικό πρόγραμμα, τοποθετείται και η βάση για τη δημιουργία Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης.

Τον τελευταίο καιρό άρχισαν να γίνονται πολλές συζητήσεις και να εκδηλώνονται πολλές πρωτοβουλίες για τη δημιουργία τέτοιων κέντρων. Πρωτοβουλίες που δεν μπορεί να αφήσουν αδιάφορους όσους ασχολούνται με την Π.Ε. και προβληματίζονται για την εξέλιξη και την προοπτική της. Γι αυτό και το Παράρτημα Θεσσαλονίκης Π.Ε.ΕΚ.Π.Ε. οργάνωσε ημερίδα με θέμα: «Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης: Φιλοσοφία - Στόχοι - Προοπτικές»

που πραγματοποιήθηκε στις 19 Μαρτίου 1994 στο Πανεπιστήμιο Μακεδονίας.

Στην ημερίδα παρουσιάστηκαν θεωρητικά ζητήματα της ίδρυσης και λειτουργίας των κέντρων, εμπειρίες εκπαιδευτικών που επισκέφτηκαν Περιβαλλοντικά Κέντρα στο εξωτερικό, καθώς και οι προθέσεις και οι δυνατότητες φορέων που μπορούν και θέλουν να στηρίξουν τέτοιες προσπάθειες. Κατά τη διάρκεια της ημερίδας έγινε ουσιαστική συζήτηση και ξεχώρισαν δύο διαφορετικές προσεγγίσεις στο θέμα της δημιουργίας Κ.Π.Ε.

Μία άποψη που υποστήριζε ότι η ίδρυση των Κ.Π.Ε. θα βοηθήσει στην ανάπτυξη και επέκταση της Π.Ε., μια και θα δημιουργηθούν οι κατάλληλοι χώροι και τα προγράμματα, και η άλλη υποστήριζε ότι με την ίδρυση τέτοιων κέντρων υπάρχει κίνδυνος να μεταφερθεί η Π. Ε. έξω από το σχολείο και να περιθωριοποιηθεί ακόμα περισσότερο.

Η δεύτερη άποψη υποστηρίχτηκε από τους περισσότερους εκπαιδευτικούς που βλέπουν την Π.Ε. σαν τον «πολιορκητικό κριό» που θα συντελέσει στην αναμόρφωση ολόκληρης της εκπαιδευτικής διαδικασίας.

Στο τέλος η συζήτηση κατέληξε στην αποδοχή ότι η μία προσέγγιση δεν μπορεί να αναιρεί την άλλη, αλλά ίσα-ίσα να δρα συμπληρωματικά.

Ακολουθούν οι περιλήψεις των εισηγήσεων.

Δ. Σ.

ΚΕΝΤΡΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ & ΕΡΕΥΝΑΣ

Φιλοσοφία - Δομή - Λειτουργία

Σ. Π. Παρασκευόπουλος

Η Περιβαλλοντική Εκπαίδευση θεωρείται ως μια διαδικασία αναγνώρισης αξιών και διασαφήνισης εννοιών έτσι ώστε να αναπτυχθούν δεξιότητες και στάσεις, οι οποίες είναι αναγκαίες για την κατανόηση και εκτίμηση της αλληλοσυσχέτισης κοινωνικού και φυσικού περιβάλλοντος. Η Π.Ε. προωθεί επίσης την ανάπτυξη σαφούς αντίληψης και ενδιαφέροντος για την οικονομική, κοινωνική, πολιτική και οικολογική αλληλοεξάρτηση και παρέχει σε κάθε άτομο τη δυνατότητα απόκτησης γνώσεων, αξιών και στάσεων που χρειάζονται για να προστατευθεί το περιβάλλον και να δημιουργηθούν νέα πρότυπα συμπεριφοράς ατόμων, ομάδων και κοινωνιών απέναντι σ' αυτό (UNESCO, 1977).

Οι στόχοι, οι κύριες παιδαγωγικές αρχές και οδηγίες καθώς και η ανάπτυξη των μεθοδικών προσεγγίσεων της Π.Ε. σχεδιάστηκαν αρχικά από την UNESCO (UNESCO, 1977-81; UNESCO, 1978). Η Π.Ε. θα πρέπει να έχει εισαχθεί στα αναλυτικά προγράμματα της Α/θμιας και Β/θμιας εκπαίδευσης μέχρι το 2000 σε όλες τις χώρες-μέλη της ΕΟΚ. Με το νόμο 1982 της 13 Ιουλίου 1990, η Π.Ε. εισήχθη στα προγράμματα των σχολείων και στην Ελλάδα και τέθηκαν επίσης οι βάσεις της

δημιουργίας των Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης.

Σύμφωνα με την αντίληψη μας τα ΚΠΕ πρέπει να αναδειχθούν ως κέντρα έρευνας, ανάλυσης και επιστημονικής προσέγγισης στα θέματα του περιβάλλοντος. Ακόμη, τα ΚΠΕ πρέπει να αποτελέσουν χώρους μιας δυναμικής απόκτησης εμπειριών, συνηθειών και δημιουργίας στάσεων και όχι απλά χώρους εκτέλεσης προγραμμάτων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης.

Οι κυριότερες επιδιώξεις των ΚΠΕ

Όσον αφορά στις κυριότερες επιδιώξεις των ΚΠΕ, αυτές θα είναι:

- η δημιουργία προϋποθέσεων για ένα μακρόπνοο πρόγραμμα που θα περιλαμβάνει την εισαγωγή της οικολογικής οπτικής και των στοιχειωδών σχετικών γνώσεων στα σχολεία και τις οργανώσεις πολιτών, την αναθεώρηση του τρόπου προσέγγισης των μαθητών - πολιτών με το φυσικό, το δομημένο και πολιτιστικό περιβάλλον με κέντρο την επαφή τους με τη φύση.

- η αναστολή του ρυθμού υποβάθμισης των φυσικών συστημάτων με τη συνειδητοποίηση της λειτουργίας τους καθώς και η αναγνώριση του κοινωνικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος, που θα προκύψει ως αποτέλεσμα των διαδικα-

σιών που θα προωθηθούν μέσω των τοπικών και περιφερειακών προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης

- η λειτουργία τους ως δυναμικοί χώροι απόκτησης εμπειριών σχετικά με το φυσικό και αστικό περιβάλλον με στόχο τη διαμόρφωση διεξισιτών για τις δράσεις προστασίας του και την αφομοίωση καινούργιων γνώσεων και αξιών
- η παρέμβαση των ΚΠΕ στην ενημέρω-

ση των πολιτών με τα μέσα ενημέρωσης που θα πρέπει να διαθέτουν.

Τέλος, οφείλουμε να τονίσουμε, ότι το επίπεδο εφαρμογής της εκπαίδευσης στα ΚΠΕ θα είναι τακτικό και μεταβατικό, αφού η εμπειρία που θα αποκτηθεί θα είναι ένας οδηγός για τον έλεγχο και τη χάραξη μακροπρόθεσμων ρυθμίσεων που θα οδηγήσουν σ' ένα στρατηγικό και μακροπρόθεσμο σχεδιασμό της εκπαιδευτικής διαδικασίας.

συνέχεια στη σελ 8

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΑ ΚΕΝΤΡΑ: ΜΙΑ ΚΡΙΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ*

Βασιλική Παπαδημητρίου

Στόχος αυτής της εισήγησης είναι η διασαφήνιση κάποιων εννοιών και ανάπτυξη προβληματισμού σχετικά με τα περιβαλλοντικά κέντρα, με την ελπίδα μια τέτοια ανάλυση να συμβάλει στην καλύτερη αξιοποίηση των πρωτοβουλιών που εκδηλώνονται τελευταία για τη δημιουργία περιβαλλοντικών κέντρων.

Ο όρος «περιβαλλοντικό κέντρο» δεν έχει ενιαία σημασία αλλά είναι ένας πολύ ευρύς όρος που καλύπτει μια μεγάλη ποικιλία κέντρων έξω από το σχολείο. Επιχειρώντας κάποιο διαχωρισμό θα μπορούσε κανείς να κατατάξει τα κέντρα αυτά σε τέσσερις κατηγορίες. Τα κέντρα της φύσης, τα κέντρα μελέτης αστικού περιβάλλοντος, τα κέντρα Π.Ε. και τα περιβαλλοντικά εργαστήρια. Η ίδρυση τέτοιων κέντρων συνδέεται με επικρατούσες αξίες για το περιβάλλον και ευρύτερα κοινωνικά και εκπαιδευτικά ενδιαφέροντα.

Ο θεσμός κάποιων κατηγοριών περιβαλλοντικών κέντρων που αφορούν κυρίως το σχολείο έχει μακροχρόνια παράδοση σε άλλες χώρες και οπωσδήποτε υπήρχε πριν κάνει την εμφάνισή της στο εκπαιδευτικό προσκήνιο η Π.Ε. με τη διεθνώς αποδεκτή σκοπιά της και συνδέεται με προοδευτικές τάσεις στην εκπαίδευση, όπως «εκπαίδευση έξω από το σχολείο», «επιτόπου μελέτη», «περιβαλλοντικές σπουδές».

Αφενός λοιπόν η παράδοση αυτή και αφετέρου η επικρατούσα σύγχυση γύρω από την έννοια του όρου Π.Ε. συνετέλεσαν έτσι ώστε πολλά από τα υπάρχοντα κέντρα αν και δηλώνουν ότι κάνουν Π.Ε. δεν έχουν εντούτοις αναπροσαρμόσει ουσιαστικά τους στόχους και τις δραστηριότητες τους στις σύγχρονες απόψεις για την Π.Ε., όπως υποστηρίζουν πρωτοπόροι στο πεδίο της Π.Ε., αλλά και όπως προκύπτει από ερευνητικά δεδομένα.

Οι αδυναμίες που κυρίως επισημαίνονται σε ότι αφορά τις δραστηριότητες τέτοιων κέντρων σχετικά με την Π.Ε., είναι οι εξής:

- Η μη ουσιαστική προώθηση στόχων της Π.Ε. που έχουν σχέση με δράση και ανάπτυξη περιβαλλοντικά υπεύθυνης συμπεριφοράς.
- Η μη διεπιστημονική προσέγγιση.
- Περιορισμός της έννοιας του περιβάλλοντος στο φυσικό.
- Οι περιορισμένες δυνατότητες λόγω της απόστασης από το άμεσο περιβάλλον των εκπαιδευόμενων.

Οπωσδήποτε η δημιουργία οποιασδήποτε κατηγορίας Π.Κ. που θα χρησιμοποιούνται από τα σχολεία είναι από όλους ευπρόσδεκτη, γιατί χωρίς αμβολία θα συμβάλλουν στην αναβάθμιση της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Όταν όμως τα Π.Κ. συνδέονται αποκλειστικά με την Π.Ε. τότε θα πρέπει να είμαστε προσεκτικοί, γιατί

υπάρχουν σοβαροί κίνδυνοι. Τέτοιοι κίνδυνοι είναι η περαιτέρω περιθωριοποίηση της από το σχολικό πρόγραμμα και η υποβάθμιση της.

Είναι ανάγκη να προωθηθεί η δημιουργία όλων των τύπων περιβαλλοντικών κέντρων που προαναφέρθηκαν (κέντρα της φύσης, κέντρα μελέτης αστικού περιβάλλοντος, κέντρα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης, περιβαλλοντικά εργαστήρια) γιατί ο καθένας από τη μεριά του έχει να προσφέρει πολλά στην εκπαίδευση και στην Π.Ε. ειδικότερα. Με δεδομένο ότι η υποβάθμιση του αστικού περιβάλλοντος είναι ίση ή και μεγαλύτερη αυτής του φυσικού και ότι το 80% του πληθυσμού κατοικεί σε πόλεις, είναι ανάγκη να αναπτυχθεί ταυτόχρονη κίνηση για την ίδρυση κέντρων φυσικού και αστικού περιβάλλοντος. Τα κέντρα αυτά πρέπει να έχουν άμεση συνεργασία με τα σχολεία της περιοχής και να αποτελούν πηγή άντλησης πληροφοριών και υλικού.

Η συνεχής και πολύπλευρη αξιολόγηση των δραστηριοτήτων των κέντρων αυτών αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την πιο αποτελεσματική συνεισφορά τους στην εκπαίδευση γενικά αλλά και στην Π.Ε. ειδικότερα.

* Το πλήρες κείμενο της ανακοίνωσης αυτής πρόκειται να δημοσιευτεί σε προσεχές τεύχος του περιοδικού «Σύγχρονη Εκπαίδευση»

Μια πρόταση λειτουργίας

Χρήστου Σαμαντά

Το Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης (ΚΠΕ) αναδεικνύεται και επιβάλλεται μέσα από την αναζήτηση αποτελεσματικότερης και ταχύρρυθμης μύησης στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση (ΠΕ). Η χωροταξία και η άλλη διάσταση του προσωρινού κοινοβίου μαζί με την επιστημονική μέθοδο προσέγγισης του Περιβάλλοντος συντελούν, ώστε να καλλιεργούνται ευγενή συναισθήματα των συμμετεχόντων, ενώ βιώνονται συγχρόνως ευχάριστα οι κανόνες συμπεριφοράς απέναντι στο φυσικό αλλά και ανθρωπογενές περιβάλλον. Η απομάκρυνση, εξάλλου, από τον τόπο διαβίωσης - που αναπόφευκτα είναι συνυφασμένος με την καθημερινότητα - αυξάνει τη διάθεση για αναζήτηση, προστασία, δημιουργία, γνώση, συνεργασία, συνευθύνη και για διαρκή «λόγο τιμής». Από την άλλη, σ' ένα ΚΠΕ,

η ψυχαγωγία διευρύνεται ποιοτικά και καθοριστικά, ενώ η αισθητική αποκαλύπτει πολλές αθέατες και αρχέγονες πτυχές της.

Το ΚΠΕ δεν έρχεται να υποκαταστήσει το Σχολείο, ούτε να λειτουργήσει ανταγωνιστικά μ' αυτό, ούτε φαντάζει σαν το μοναδικό εργαστήριο φιλοσοφίας και εφαρμογής προγραμμάτων ΠΕ. Μπορεί όμως να αποτελέσει μια υποδειγματική θεώρηση του οικολογικού θώκου, ώστε να μεταφερθεί αναλογικά στον χώρο ευδοκίμησης του καθενός. Ανοίγει μεθοδικά τον οπτικό ορίζοντα του νέου ανθρώπου, ώστε να μελετώνται ευκολότερα οι σχέσεις που συνδέουν τις διάφορες πλευρές του Περιβάλλοντος. Φιλοδοξεί να αναβαθμίσει τουριστικά και πολιτιστικά μια ευρύτερη περιοχή παράγοντας μηνύματα όχι μόνο για τους γηγενείς αλλά για όλη την επικράτεια.

Η παρακάτω επιγραμματική πρόταση είναι απάνθισμα κάποιας εμπειρίας στην αλλοδαπή καθώς και στον τόπο μας, συμπληρωμένη με προσωπικές απόψεις, χωρίς ωστόσο να δογματίζει, επιδεχόμενη βεβαίως προσθήκες και απαλείψεις. Ας πούμε λοιπόν, ότι είναι ένας αρχικός μπουσουλός για τη λειτουργία ενός ΚΠΕ.

ΥΛΙΚΟΤΕΧΝΙΚΗ ΥΠΟΔΟΜΗ

ΤΟΠΟΓΡΑΦΙΑ: Συνδυασμός Φυσικού Περιβάλλοντος μεγάλης ποικιλίας

(δάσος, λίμνη, βάλτος, ποτάμι, φρυγα- νότοπος, λιβάδι, γεωλογικά φαινόμενα, αρχαιολογικός χώρος, βιομηχανίες) με αστική και αγροτική περιοχή.

ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ:

- Υπνωτήριο για 40 άτομα με άνετα δωμάτια 3 ή 4 ατόμων, με τις στοιχειώδεις ανέσεις και κανόνες υγιεινής, καθώς και την ανάλογη αισθητική άποψη.

- Κουζίνα επαρκώς εξοπλισμένη και ευρύχωρη τραπεζαρία με σύστημα αυτοεξυπηρέτησης.

- Αίθουσα σύσκεψης όλης της ομάδας με κυκλική διάταξη πάγκων.

- Μικρές αίθουσες εργασίας μικρών ομάδων.

- Αίθουσα εκδηλώσεων πολλών μετακινούμενων καθισμάτων με οθόνη και

σύστημα συσκότισης.

- Γραφείο Διευθυντή.

- Γραφείο Γραμματέων.

- Γραφείο Επιστημονικού Προσωπικού.

- Βιβλιοθήκη - Αναγνωστήριο

- Αποθήκη υλικού.

- Δωμάτιο φύλακα.

- Τηλεφωνικός θάλαμος.

- Κουτί πρώτων βοηθειών.

ΣΥΝΕΡΓΑ: Μερικά ζευγάρια κυάλια, λίγες διόπτρες σε τρίποδα, πίνακας γραφής, στερεοφωνικό συγκρότημα, επιδασκόπιο, μηχανή προβολής σλάιτς, πίνακας μελαμίνης σε τρίποδα, ηχητική εγκατάσταση, τηλεόραση, video, φωτοτυπικό μηχάνημα πολλών δυνατοτήτων, ξύλινα μεταφερόμενα ταμπλώ για ανάρτηση εργασιών, ηλεκτρονικός υπολογιστής για Γραφείο Έρευνας και Τεκμη-

ρίωσης, ηλεκτρονικός υπολογιστής με δυνατότητα προσαρμογής scanner και εκτυπωτή για χρήση των ομάδων.

ΑΘΛΗΤΙΚΕΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ:

Γήπεδο μπάσκετ - βόλεϊ' - τένις - πάγκος πινγκ πονγκ.

ΜΕΣΑ ΜΕΤΑΦΟΡΑΣ: Ιδιόκτητο αυτοκίνητο 30 θέσεων, καθώς και ένα ή δύο ευρύχωρα τζιπ με επαγγελματίες οδηγούς.

ΚΑΘΑΡΙΟΤΗΤΑ - ΦΥΛΑΞΗ

ΧΩΡΩΝ: Μόνιμος φύλακας και - με ρόλο συντηρητή των κτιριακών εγκαταστάσεων - μία καθαρίστρια.

ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ Κ.Π.Ε.

ΔΙΟΙΚΗΣΗ: Διευθυντής επί τηθεία από το χώρο της Δημόσιας Εκπαίδευσης που θα είναι και ο Πρόεδρος ενός 5μελούς Περιφερειακού Συμβουλίου Π.Ε. (ΠΕΣΠΕ), ο οποίος θα βρίσκεται καθημερινά στο Κ.Π.Ε., έχοντας όλη την ευθύνη για τα ολιγοήμερα προγράμματα, καθώς και την οικονομική διαχείριση. Ένα μέλος του ΠΕΣΠΕ πρέπει να εκπροσωπεί την Τοπική Αυτοδιοίκηση, ένα το Πανεπιστήμιο στήριξης και τα υπόλοιπα δύο θα είναι οι υπεύθυνοι Π.Ε. της Α/θμιας και Β/θμιας Εκπαίδευσης. Το ΠΕΣΠΕ θα συνεδριάζει μία φορά το μήνα.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ:

Το κοντινό Πανεπιστήμιο (στήριξης) - η Πανελλήνια Ένωση Καθηγητών που ασχολούνται με την Π.Ε. - Υπεύθυνοι Π.Ε. Α/θμιας και Β/θμιας Εκπαίδευσης, καθώς και μεμονωμένοι συνεργάτες.

ΟΔΗΓΟΙ ΟΜΑΔΩΝ (monitores):

Πάντα με περιστασιακή απασχόληση, εκπαιδευτικοί - φοιτητές - δασολόγοι - βιολόγοι - άτομα που ανήκουν σε οικολογικές ομάδες, καθώς και οι συνοδοί των ομάδων.

ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΕ ΥΠΟΥΡΓΕΙΑ -

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΥΣ ΦΟΡΕΙΣ - ΑΛΛΑ ΚΕΝΤΡΑ Π.Ε.:

Συνεχής αμφίδρομη ενημέρωση. Ιδιαίτερα πρέπει να αποστέλλονται στο ΥΠΕΠΘ λεπτομερείς αναφορές πάνω στη δραστηριότητα και τα συμπεράσματά αξιολόγησης. Κατά καιρούς, οι υπεύθυνοι των Κ.Π.Ε. πρέπει να συναντώνται για ανταλλαγή απόψεων και εμπειριών.

ΚΕΝΤΡΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΣΤΗ ΒΡΕΤΑΝΙΑ

Η περίπτωση του περιφερειακού κέντρου Π.Ε. (REC) Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης

Η Βρετανία είναι μια χώρα με παράδοση χρόνων στη λειτουργία διαφόρων ειδών κέντρων ειδικά εξοπλισμένων, τα οποία στηρίζουν το εκπαιδευτικό έργο και εμπλουτίζουν τις δραστηριότητες των σχολικών αναλυτικών προγραμμάτων. Ο αριθμός τους φθάνει το καταπληκτικό νούμερο των 4000, από τα οποία τα περισσότερα από 1200 είναι τα ονομαζόμενα "κέντρα σπουδών περιβάλλοντος στο ύπαιθρο" και "κέντρα μελέτης πεδίου" (Outdoor Education Centres - Field Studies Centres).

Σχεδόν κανένα απ' αυτά δεν έχει ξεκάθαρα τον τίτλο "Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης" αν και τα τελευταία χρόνια τείνουν να χρησιμοποιούν, συνήθως συμπληρωματικά, τον ευρύτερο τίτλο "Κέντρα Περιβαλλοντικής Μελέτης" (Environmental Study Centres). Επιπλέον, και πάλι πρόσφατα, στα περισσότερα πραγματοποιούνται, όχι βέβαια στον ίδιο βαθμό, όλο και συχνότερα δραστηριότητες τις οποίες θα μπορούσαμε να χαρακτηρίσουμε ως δραστηριότητες Π.Ε.

Μονολότι οι δυνατότητες τις οποίες προσφέρουν αυτά τα κέντρα για τη στήριξη προγραμμάτων Π.Ε. και έτσι την ενίσχυση και ενθάρρυνση της περιβαλλοντικής επίγνωσης και ευαισθητοποίησης είναι πολύ μεγάλες, ασκείται έντονη κριτική ότι η επιρροή τους στον τομέα αυτό είναι περιορισμένη. Υποστηρίζεται ότι τα χιλιάδες παιδιά της Βρετανίας που γεύονται τις εξαιρετικές εμπειρίες οι οποίες τους προσφέρονται στα κέντρα αυτά, μπορεί να τα κάνουν ανθρώπους με περισσότερες γνώσεις για το περιβάλλον τους, να τα βοηθούν να αναπτύξουν τις κοινωνικές τους δεξιότητες, αλλά είναι αμφίβολο εάν βοηθούν σε μια πληρέστερη κατανόηση του κόσμου, στην αλλαγή στάσεων και συμπεριφοράς προς το περιβάλλον. Ο λόγος γι' αυτό είναι ότι προωθούν περισσότερο τις δύο πρώτες διαστάσεις της Π.Ε. και λιγότερο την τρίτη. Μ' άλλα λόγια προωθούν περισσότερο τη μάθηση **μέσα** και **για** το περιβάλλον και λιγότερο εκείνη **προς χάριν** του περιβάλλοντος.

Η χρηματοδότηση των κέντρων

αυτών ποικίλλει. Αρκετά είτε ανήκουν, είτε υποστηρίζονται από την Τοπική Αυτοδιοίκηση, άλλα χρηματοδοτούνται από εθνικούς οργανισμούς, εθελοντικές και μη κυβερνητικές οργανώσεις, ορισμένα ανήκουν σε σχολεία, ενώ άλλα ανήκουν και συντηρούνται από ιδιώτες. Το ύψος της επιχορήγησης καθορίζει και το ύψος της οικονομικής συμμετοχής κάθε μαθητή/-τριας. Συνήθως το κόστος συμμετοχής καλύπτεται εν μέρει από τις επιχορηγήσεις προς το κέντρο και εν μέρει από το σχολείο και τους γονείς. Σε αρκετά από αυτά οι δραστηριότητες είναι στενά συνδεδεμένες με το αναλυτικό πρόγραμμα του σχολείου.

Στην εισήγηση παρουσιάζεται μια σύντομη αναφορά στα είδη των κέντρων τα οποία συναντούμε στην Βρετανία. Λόγω δυσκολίας μετάφρασης κάποιων από τους τίτλους των κέντρων διατηρήθηκε ο αγγλικός όρος ή όταν έγινε προσπάθεια απόδοσης του στα Ελληνικά δίνεται σε παρένθεση και ο αντίστοιχος αγγλικός. Ταξινομούνται, λοιπόν, στις παρακάτω κατηγορίες:

- Κέντρα φύσης (Nature Centres). Υποστηρίζονται από την PSPB (Royal Society of Protection of Birds).
- Κέντρα σε Εθνικούς Δρυμούς / προστατευόμενες περιοχές (π.χ. Peak National Park Centre).
- Κέντρα σπουδών αστικού περιβάλλοντος (Urban Studies Centres)
- Κέντρα Περιβαλλοντικής Ερμηνείας (Centres for Environmental Interpretation)
- Κέντρα πολιτιστικής κληρονομιάς (Heritage Centres)
- Κέντρα αγροτικής εκπαίδευσης (Farm Education Centres)
- Κέντρα εκπαίδευσης στο ύπαιθρο (Outdoor Education Centres)
- Κέντρα μελέτης πεδίου (Field Studies Centres)

Στην εισήγηση αναπτύσσονται περισσότερο αναλυτικά τα Κέντρα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στο ύπαιθρο (Outdoor Education Centres) και τα Κέντρα Μελέτης Πεδίου (Field Studies Centres). Ιδιαίτερο ενδιαφέρον φαίνεται να είναι το παράδειγμα του Curchtown Farm Field Studies Centres, το οποίο λειτουργεί για άτομα με ειδικές ανάγκες.

Ελισσάβη Τσαλίκη

ΤΟ ΚΕΝΤΡΟ Π.Ε. ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΚΑΙ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Το REC (Regional Environmental Education Centre) ιδρύθηκε το 1990 ως ένας ανεξάρτητος μη κυβερνητικός, μη κερδοσκοπικός οργανισμός με έδρα τη Βουδαπέστη και περιοχή ενδιαφέροντος τις χώρες Βουλγαρία, Τσεχοσλοβακία, Ουγγαρία, Πολωνία, Ρουμανία και την πρώην Γιουγκοσλαβία με μερική συνεργασία με τις χώρες της Βαλτικής και της Αλβανίας. Διαθέτει επίσης περιφερειακά γραφεία στη Βαρσοβία, στη Μπρατισλάβα, στο Βουκουρέστι και στη Σόφια.

Στόχος του κέντρου είναι η προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης και της περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης στην περιοχή. Κυρίως υποστηρίζει τις δραστηριότητες των μη κυβερνητικών οργανισμών. Δίνει προτεραιότητα στους παρακάτω τομείς:

- περιβαλλοντική υγεία
- προστασία από τη μόλυνση
- ενεργειακή επάρκεια
- περιβαλλοντική εκπαίδευση και επιμόρφωση

Δρα μέσω των παρακάτω:

- χορήγηση υποτροφιών (έχει χορηγήσει το ποσό των 1.5 εκατ. ECU)
- πληροφοριακό υλικό
- θεσμική ανάπτυξη
- εκπαίδευση και επιμόρφωση

Γενικός στόχος και στρατηγική του κέντρου στον τομέα της Π.Ε. είναι η προώθηση της ποικιλίας των μεθόδων και προσεγγίσεων, καθώς και η επικοινωνία και συνεργασία στο χώρο αυτό. Πιστεύει ότι η ροή της πληροφόρησης και η ανταλλαγή εμπειρίας είναι θεμελιώδης συνθήκη επιτυχίας.

Η εισήγηση στηρίχθηκε, πέρα από την προσωπική εμπειρία, τόσο σε προσωπικές συζητήσεις με τον Geoff Cooper διευθυντή του "Low Bank Ground Outdoor Education Centre όσο και σε υλικό το οποίο μου χορήγησε, για τα οποία τον ευχαριστώ θερμά.

Κέντρα Αστικών Σπουδών στην Αγγλία

Ειρήνη Χατζημιχαήλ

Στις αρχές της δεκαετίας του 70 στα πλαίσια του κινήματος της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στην Αγγλία αναγνωρίζεται η σημασία μελέτης του αστικού περιβάλλοντος, ή με άλλα λόγια του δομημένου περιβάλλοντος των πόλεων, και συγκεκριμένα των σχέσεων, οι οποίες αναπτύσσονται στα πλαίσια του, των γρήγορων και μεγάλων αλλαγών, που συντελούνται στις αστικές περιοχές, των δυσκολιών των πολιτών να τις παρακολουθήσουν και να προσαρμοστούν σε αυτές, και του τρόπου με τον οποίο το αστικό περιβάλλον επικοινωνεί και συνδέεται με την ύπαιθρο.

Οι αρχές και η μεθοδολογία την οποία χρησιμοποίησαν, όσοι εργάστηκαν στα πλαίσια του κινήματος της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης για την προσέγγιση του ζητήματος του αστικού περιβάλλοντος αποτέλεσαν αυτό το οποίο ονομάστηκε Αστικές Σπουδές (Urban Studies). Ο στόχος, στον οποίο αποβλέπουν οι Αστικές Σπουδές ορίζεται επιγραμματικά ως εξής:

Οι Αστικές Σπουδές βοηθούν τους πολίτες: α) να αποκτήσουν γνώσεις για το κοινωνικό, οικονομικό, φυσικό, πολιτικό και πολιτιστικό περιβάλλον, στο οποίο ζουν, να αντιληφθούν σε βάθος τις αλλαγές που συντελούνται σε αυτό, και τους τρόπους με τους οποίους λαμβάνονται αποφάσεις, που επηρεάζουν τον τρόπο ζωής τους, και β) να μάθουν τρόπους, με τους οποίους μπορούν και οι ίδιοι να συμμετέχουν ενεργά στη διαδικασία λήψης των αποφάσεων αυτών, έτσι ώστε να βελτιωθούν οι συνθήκες της ζωής τους.

Είναι σημαντικό να τονίσουμε, ότι οι Αστικές Σπουδές δεν αποσκοπούν μόνο στην απόκτηση γνώσεων και δεξιοτήτων, αλλά και στην καλλιέργεια αξιών, στάσεων και συμπεριφοράς, που θα διευκολύνουν την πραγματοποίηση αλλαγών στο αστικό περιβάλλον με τη συμμετοχή των πολιτών. Είναι άλλωστε δεδομένο, ότι οι Αστικές Σπουδές θεμελιώνονται στο αξίωμα ότι δεν υπάρχει μία και μοναδική απάντηση ή

λύση για κανένα από τα περιβαλλοντικά προβλήματα, και ότι η γνώμη και η δραστηριοποίηση των πολιτών, σχετικά με τα θέματα τα οποία τους απασχολούν, είναι εξίσου σημαντική και απαραίτητη με αυτή των ειδικών.

Στις αρχές της δεκαετίας του 70 υπήρχαν στην Αγγλία ενδείξεις, ότι και το κράτος και οι ιδιωτικοί φορείς υποστήριζαν την πλατιά λαϊκή συμμετοχή στη διαδικασία σχεδιασμού του αστικού περιβάλλοντος. Υπήρχε ακόμα η αισιοδοξία, ότι θα υποστηρίζονταν και θα ενισχύονταν πρωτοβουλίες στον τομέα της Αστικής Εκπαίδευσης, γεγονός το οποίο ενθάρρυνε την ίδρυση των Κέντρων Αστικών Σπουδών

(Urban Studies Centres).

Από την άλλη μεριά η σημασία της ύπαρξης των Κέντρων Αστικών Σπουδών για την Εκπαίδευση τονίστηκε για πρώτη φορά το 1973 σε ένα άρθρο στο BEE (Bulletin of Environmental Education). Καταρχήν διαπιστώθηκε, ότι τα περισσότερα σχολεία δεν διέθεταν την κατάλληλη υποδομή αλλά ούτε και ειδικευμένο προσωπικό που να μπορεί να διδάξει θέματα που σχετίζονται με το αστικό περιβάλλον. Ένας ανεξάρτητος χώρος, εκτός του σχολείου, δηλαδή ένα Κέντρο Αστικών Σπουδών, θα μπορούσε κάλλιστα να καλύψει το κενό αυτό, και να αποτελέσει τον κατάλληλο φορέα δια του οποίου να είναι δυνατή η εκπαίδευση των κατοίκων μίας πόλης.

Το 1979 το Βρετανικό Υπουργείο Περιβάλλοντος, το οποίο υποστήριζε την ανάπτυξη προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στα σχολεία, στην ετήσια έκθεση του κατέληγε με την πρόταση: "εφόσον η πολιτεία χρηματοδοτήσει προγράμματα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης, η υπ' αριθμόν ένα προτεραιότητα θα πρέπει να δοθεί στην ενίσχυση των Κέντρων Αστικών Σπουδών".

Ένα Κέντρο Αστικών Σπουδών εξυπηρετεί και εξετάζει τα προβλήματα μιας συγκεκριμένης κοινότητας, που αποτελεί τμήμα του ευρύτερου περιβάλλοντος της πόλης. Είναι ένας χώρος, ο οποίος προορίζεται να χρησιμοποιηθεί από όλες τις ηλικίες, όπου η εμπειρία, το ενδιαφέρον και η δράση ειδικών και μη μπορούν να συνδυασθούν με ευεργετικά αποτελέσματα για το σύνολο των μελών της κοινότητας. Ο στόχος της εργασίας, η οποία επιτελείται σε ένα τέτοιο κέντρο, είναι να αυξηθούν οι γνώσεις, η κατανόηση και η συμμετοχή των πολιτών στην επίλυση των προβλημάτων της συγκεκριμένης περιοχής, λαμβανομένων υπόψη των αναγκών και των απαιτήσεων των μελών της κοινότητας.

Τα Κέντρα Αστικών Σπουδών χρηματοδοτήθηκαν από τοπικές εκπαιδευτικές αρχές, τοπικές αρχές αστικού σχεδιασμού, υπηρεσίες απασχόλησης εργατικού δυναμικού, φιλανθρωπικές οργανώσεις, επαγγελματικά σωματεία, τοπικές βιομηχανικές μονάδες κλπ. Τα περισσότερα κέντρα συγκροτήθηκαν ως ανεξάρτητοι φορείς επιδιώκοντας να αναπτύξουν τις δραστηριότητες τους ελεύθερα και ανεπηρέαστα από την πηγή χρηματοδότησης του κέντρου. Η ανεξαρτησία, την οποία επιδίωξαν, έδινε τη δυνατότητα να διεκδικήσουν με μεγαλύτερες πιθανότητες επιτυ-

χίας χρηματική ενίσχυση και από δημόσιους και από ιδιωτικούς φορείς.

Στην καλύτερη περίπτωση τα κέντρα Αστικών Σπουδών διαθέτουν 1) μία αίθουσα διαλέξεων με αμφιθεατρικά τοποθετημένα τα καθίσματα για την προβολή διαφανειών και ταινιών και για δημόσιες συζητήσεις, 2) μία ή δύο αίθουσες χωρητικότητας τριάντα μαθητών περίπου η καθεμιά 3) ένα εργαστήριο για την επεξεργασία οπτικοακουστικού υλικού, 4) έναν σκοτεινό θάλαμο, 5) έναν χώρο για πρόχειρα γεύματα, 6) έναν χώρο αποθήκευσης του υλικού που συγκεντρώνεται, 7) διάφορα αρχεία, 8) ένα επιστημονικό εργαστήριο (π.χ. χημείας), 9) ένα γραφείο για τη διεύθυνση και 10) ένα πάρκινγκ. Το προσωπικό των κέντρων ποικίλλει σε αριθμό (1-5 άτομα) και υπηρεσιακή κατάσταση (μονιμότητα / μη μονιμότητα). Το προσωπικό πρέπει να διαθέτει πολλά και εξαιρετικά προσόντα, δεδομένου ότι ασχολείται με την έρευνα, οργανώνει επαφές με ειδικούς και ομάδες πολιτών, επιμορφώνει εκπαιδευτικούς, και συνεργάζεται με σχολεία για την εκπόνηση προγραμμάτων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης.

Το υλικό που διαθέτει κάθε κέντρο, όπως είναι πληροφορίες, χάρτες, φωτογραφίες, διαφάνειες, μαγνητοφωνημένες κασέτες, στατιστικές και αρχεία με αποκόμματα εφημερίδων, όλα παίζουν πολύ σημαντικό ρόλο στην επιτυχημένη λειτουργία του κέντρου. Τα κέντρα διαθέτουν εξοπλισμό, όπως φωτογραφικές μηχανές, γραφομηχανές και κομπιούτερς. Συχνά η ύπαρξη των μέσων αυτών αποτελεί και το πρώτο έναυσμα για την προσέγγιση του κέντρου από τις ομάδες της κοινότητας.

Δεν είναι εύκολο να αξιολογήσουμε το έργο που επιτελούν τα Κέντρα Αστικών Σπουδών. Έχει πάντως διαπιστωθεί, ότι πραγματοποιούν ενδιαφέρουσα εργασία προς όφελος της κοινότητας και των σχολείων, όπως είναι περιηγήσεις με οδηγό, χρήση ειδικών χαρτών για τη γνωριμία με την πόλη (town trails), ομιλίες, έρευνες οι οποίες συχνά προϋποθέτουν τη λήψη συνεντεύξεων από ειδικούς και μη, μελέτη διαφόρων διαμφισβητούμενων θεμάτων κτλ. Τα κέντρα διαφέρουν μεταξύ τους ως προς τα μέσα και τις μεθόδους που χρησιμοποιούν για την επίτευξη των στόχων τους, αλλά η ύπαρξη όλων τους αποσκοπεί στην ενθάρρυνση των πολιτών όλων των ηλικιών να συμμετέχουν στη διαδικασία λήψης αποφάσεων σχετικά με τα προβλήματα που τους απασχολούν.

ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΤΗΣ ΕΠΠ

Το πρόγραμμα Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης της Εταιρίας Προστασίας Πρεσπών ξεκίνησε το 1983, στα πλαίσια του ευρύτερου κοινοτικού προγράμματος CADISPA (Προστασία και Ανάπτυξη σε Αραιοκατοικημένες Περιοχές). Το πρόγραμμα περιλαμβάνει:

1) Έκδοση δυο φυλλαδίων -για εκπαιδευτικούς και παιδιά- που έχουν ως θέμα τους υγρότοπους του νομού Φλώρινας. Στα φυλλάδια δίνονται με διαφορετικούς τρόπους διαφορετικές διαστάσεις του θέματος «υγρότοποι», έτσι ώστε στη διαδικασία της εκπαίδευσης να ολοκληρώνεται η συνολική εικόνα και να καταδεικνύονται οι σχέσεις και οι αλληλοεξαρτήσεις τους. **Μερικά ενδεικτικά σημεία των φυλλαδίων είναι:**

- Τι είναι οι υγρότοποι - ποιοι είναι στο νομό μας;
- Λειτουργίες υγροτόπων
- Πανίδα / Χλωρίδα
- Υγρότοποι και ανθρώπινες δραστηριότητες
- Ορυκτοί άνθρακες - Η σχέση τους με τους υγρότοπους
- Οικισμοί και πληθυσμιακές διακυμάνσεις σχέση με υγρότοπους
- Αλλοίωση των υγροτοπικών συστημάτων

2) Έκδοση έντυπου υλικού που έχει ως θέμα τον Εθνικό Δρυμό Πρεσπών και συνοδεύει τη σειρά των εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων που γίνονται στην Πρέσπα. Το υλικό περιέχει, βασικές πληροφορίες για την περιοχή, φύλλα εργασίας και οδηγό χρήσης. Το υλικό αυτό προορίζεται για επεξεργασία στο χώρο του σχολείου, από τα σχολεία που επισκέπτονται την περιοχή, ενώ προσφέρει ιδέες για εναλλακτική χρήση και περαιτέρω επεξεργασία διαφόρων θεμάτων που πηγάζουν από τα φύλλα εργασίας.

Αναφέρονται σημεία που περιέχονται στα φύλλα εργασίας με τη μορφή ασκήσεων, παιχνιδιών, κουίζ κ.ά.

- Πού βρίσκεται η Πρέσπα;
- Πότε χτίστηκαν και πού βρίσκονται τα μνημεία που απεικονίζονται στις φωτογραφίες;
- Τι γνωρίζεις για τις δραστηριότητες των κατοίκων; λύσε το σταυρόλεξο.
- Αλιεία, κτηνοτροφία, γεωργία - οι αλλαγές στο πέρασμα του χρόνου. Διέγραψε τη λανθασμένη απάντηση.
- Τροφικές αλυσίδες ποιος τρώει τι;
- Τα σπίνια και τα χωριά μιλάνε μόνα τους.
- Εθνικός Δρυμός / Οι αξίες της περιοχής.

3) Οργάνωση εκπαιδευτικών δραστηριοτή-

των που γίνονται στην Πρέσπα σε συνεργασία με σχολεία Α/θμιας και Β/θμιας εκπαίδευσης που επισκέπτονται την περιοχή.

Οι δραστηριότητες αναφέρονται με σειρά προτεραιότητας.

- Παρουσίαση σειράς Slides με αντίστοιχο μαγνητοφωνημένο κείμενο.
- Περιήγηση στον διατηρητέο οικισμό του Αγ. Γερμανού και ξενάγηση στην ομώνυμη βυζαντινή εκκλησία.
- Επίσκεψη στο Κέντρο Πληροφόρησης για την Πρέσπα, ενημέρωση και πληροφόρηση από τα ταμπλώ της έκθεσης και τους εργαζόμενους στο Κέντρο Πληροφόρησης.
- Ξενάγηση στην περιοχή του Εθνικού Δρυμού από οικοξεναγούς και παρατήρηση της μεγαλύτερης αποικίας Αργυροπελεκάνων και Ροδοπελεκάνων με τη χρήση τηλεσκοπίων.

Το περιεχόμενο των δραστηριοτήτων που γίνονται στην Πρέσπα (Slides, κείμενα, φωτογραφίες, ξενάγηση), παρουσιάζουν την περιοχή ως μια χωρική ενότητα με αλληλένδετες και αλληλοεξελισσόμενες φυσικές και πολιτιστικές ιδιαιτερότητες. Η συνεργασία με τα σχολεία ξεκίνησε τον Απρίλιο του 1993, μετά από σχετική ενημέρωση των δ/νσεων Α/θμιας και Β/θμιας εκπαίδευσης. Το σχολικό έτος 92-93 συμμετείχαν στις δραστηριότητες 30 περίπου σχολεία με συνολικό αριθμό παιδιών 2.500. Η συνεργασία με τα σχολεία συνεχίζεται για δεύτερη χρονιά με τη συμμετοχή σχολείων απ' όλη την Ελλάδα. Τα σχολεία που επιθυμούν να επισκεφτούν την περιοχή μπορούν να επικοινωνούν με τους συνεργάτες της Εταιρίας Προστασίας Πρεσπών καθημερινά 10.00 - 14.00 στο τηλ./fax: 0385/51.452.

ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΚΕΝΤΡΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΥΛΙΚΟΤΕΧΝΙΚΗ ΥΠΟΔΟΜΗ

Τι προσφέρει η Εταιρία Προστασίας Πρεσπών και τι υπάρχει στην περιοχή
Η Εταιρία Προστασίας Πρεσπών που αποτελείται από έξι Ελληνικές (μη κυβερνητικές) και τρεις ευρωπαϊκές περιβαλλοντικές οργανώσεις με μεγάλη εμπειρία σε θέματα έρευνας και εκπαίδευσης, έχει ως στόχο τη δημιουργία Κέντρου Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στην Πρέσπα, είναι ευέλι-

κτος φορέας και προσφέρει δυνατότητες χρηματοδότησης.

Πλούσιο έντυπο και οπτικοακουστικό ενημερωτικό και εκπαιδευτικό υλικό για την Πρέσπα και την ευρύτερη περιοχή. Εκπόνηση μελετών, προγραμμάτων και ερευνών που έχουν ως αντικείμενο την προστασία και διαχείριση της περιοχής και προσφέρουν τεράστιες δυνατότητες επεξεργασίας και αξιοποίησης τους στα πλαίσια λειτουργίας Κέντρου Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης.

Κτίριο όπου στεγάζεται το Κέντρο Πληροφόρησης για την Πρέσπα (το πρώτο που λειτουργήσε σε Εθνικό Δρυμό) και τα γραφεία της Εταιρίας Προστασίας Πρεσπών και προσφέρει τη στοιχειώδη υποδομή όπως: Υπολογιστές, φωτοτυπικό μηχάνημα, τηλεσκόπιο κ.ά.

Ύπαρξη βιολογικού σταθμού της Ελληνικής Εταιρίας Προστασίας Περιβάλλοντος και Πολιτιστικής Κληρονομιάς στο χωριό Μικρολίμνη και επισκευή κτιρίου που ανήκει στην ΕΠΠ, τα οποία μπορούν να χρησιμοποιηθούν για ερευνητικές και εκπαιδευτικές δραστηριότητες.

Ύπαρξη στην περιοχή κτιρίων (παλιά σχολεία), τα οποία μένουν ανεκμετάλλευτα, μπορούν και πρέπει να αξιοποιηθούν.

Δίκτυο συνεργασίας με το Παιδαγωγικό τμήμα της Φλώρινας, βιολογικά τμήματα, δημόσια και ιδιωτικά σχολεία, φορείς και οικολογικές οργανώσεις σε θέματα περιβαλλοντικής έρευνας και εκπαίδευσης.

ΑΞΙΕΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ

- Μεγάλη φυσική ομορφιά
- Πλούσια και σπάνια ποικιλία βιοτόπων
- Εξαιρετικά πλούσια πανίδα με σημαντικούς πληθυσμούς σπάνιων υδρόβιων πουλιών, σπάνια θηλαστικά κ.ά.
- Πολυποίκιλα βυζαντινά και μεταβυζαντινά μνημεία.
- Διατηρητέους για την αρχιτεκτονική τους οικισμούς.
- Σπάνια στοιχεία από την αρμονική, διαχρονική συνύπαρξη ανθρώπου και φύσης. Είναι ο μοναδικός Εθνικός Δρυμός της χώρας που περιλαμβάνει οικισμούς και ανθρώπινες δραστηριότητες.

Βασικές επιδιώξεις με την ίδρυση ΚΠΕ

Δημιουργία προϋποθέσεων που θα συμβάλουν:

α) στην κατάρριψη αντιλήψεων του τύπου «Προστασία σημαίνει απαγόρευση»

β) στη θεώρηση νέου τρόπου προσέγγισης του περιβάλλοντος.

Κοινωνική τόνωση της περιοχής, συνειδητοποίηση και αναγνώριση της αναγκαιότητας προστασίας και ορθολογικής διαχείρισης.

Οι κυριότεροι σκοποί των ΚΠΕ είναι:

1. η κατανόηση και ερμηνεία του περιβάλλοντος τόσο από φυσική όσο και από κοινωνικοπολιτιστική άποψη.
  - η κατανόηση του τρόπου αλληλεπίδρασης με το περιβάλλον και της ανάγκης προστασίας του.
2. η πλήρης και ενεργητική συμμετοχή στη ζωή της κοινότητας μέσα από την κατανόηση των κανόνων που καθορίζουν τις τυπικές και άτυπες σχέσεις των κοινωνικών ομάδων μεταξύ τους καθώς επίσης και, των κοινωνικών, οικονομικών και πολιτιστικών θεσμών της κοινότητας και της αλληλοσύνδεσής τους.
3. η συνειδητοποίηση της ανάγκης για προβληματισμό σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος.
  - η ανάπτυξη συνηθειών, ενδιαφερόντων και στάσεων που συμβάλουν στην προστασία του περιβάλλοντος, και ηθικής αντίληψης απέναντι σ' αυτό.
4. η αναγνώριση των ευθυνών των πολιτών απέναντι στα άλλα μέλη της κοινωνίας στο πλαίσιο της μόνιμης εθελοντικής εργασίας ή της ενεργής συμμετοχής σ' έκτακτες κοινωνικές περιστάσεις.
5. η ανάπτυξη και διαμόρφωση ενός συστήματος αξιών που θα οδηγούν στην

εναρμόνιση ανθρώπου και φύσης.
Περιεχόμενο των ΚΠΕ

Το περιεχόμενο των ΚΠΕ συντίθεται από πλήθος δραστηριοτήτων που δεν είναι βέβαια δυνατόν να περιγραφούν με λεπτομέρεια στα όρια αυτής της παρουσίασης, και που διαμορφώνονται όχι μόνο με βάση τους στόχους των ΚΠΕ αλλά και τις συγκεκριμένες συνθήκες εφαρμογής τους. Έτσι, σε γενικές γραμμές το περιεχόμενο των ΚΠΕ προσδιορίζεται από τα παρακάτω:

- διοργάνωση επιστημονικών εκδηλώσεων όπως συνεδρίων, διαλέξεων και σεμιναρίων σε θέματα περιβαλλοντικής έρευνας και εκπαίδευσης
- κατάρτιση κοινωνικών ομάδων καθώς και δημοσίων, ιδιωτικών και δημοτικών φορέων σε θέματα περιβάλλοντος
- χρήση των χώρων των ΚΠΕ για την εκτέλεση των επιμορφωτικών, ερευνητικών ή άλλων προγραμμάτων δράσης των ΟΤΑ, μέσω των εθνικών ή κοινοτικών πόρων
- διατύπωση ερωτημάτων και επιπόνη ερευνητικών μεθόδων, απόκτηση γνώσεων και ανάπτυξη δεξιοτήτων σε σχέση με την προστασία του περιβάλλοντος
- εκπαίδευση σε νέα μοντέλα ανάπτυξης με προσαρμογή στις ανθρώπινες ανάγκες

- παρατηρήσεις, διερευνήσεις και οργάνωση παρατηρήσεων σχετικά με τα οικολογικά προβλήματα του φυσικού και αστικού χώρου
- εκπόνηση μελετών, προγραμμάτων και ερευνών που σχετίζονται με τη διαχείριση και προστασία των φυσικών και αστικών συστημάτων
- σύσταση οργάνων, επιτροπών και ομάδων εργασίας σε θέματα σχέσεων κοινωνίας και περιβάλλοντος
- ικανότητα επίλυσης τοπικών καθημερινών προβλημάτων που θα έχουν σχέση με την προστασία του περιβάλλοντος χρησιμοποιώντας τις γνώσεις που αποκτήθηκαν στο ΚΠΕ καθώς και ικανότητα κριτικής σκέψης πάνω σ' αυτά
- έκδοση περιοδικών, βιβλίων, ενημερωτικών φυλλαδίων και κάθε εντύπου, οπτικού, ακουστικού και λογισμικού υλικού σε θέματα περιβάλλοντος
- ανάπτυξη πρωτοβουλιών με στόχο την επίτευξη δικτύου συνεργασίας με τα Α.Ε.Ι., δημόσιους και ιδιωτικούς εκπαιδευτικούς οργανισμούς σε θέματα περιβαλλοντικής έρευνας και εκπαίδευσης
- αυτοαξιολόγηση με στόχο τη συνεχή αξιολόγηση, έλεγχο και βελτίωση του έργου των ΚΠΕ.

ΚΕΝΤΡΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΓΡΑΦΕΙΟ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ -ΕΚΔΟΣΕΙΣ:

Τα συμπεράσματα της αξιολόγησης καταχωρούνται και συγκρίνονται, ενώ τα ολοκληρωμένα προγράμματα των ομάδων φωτοτυπούνται, δένονται πρόχειρα και αποτελούν αντικείμενο μελέτης για τους μελλοντικούς επισκέπτες του Κ.Π.Ε. Οι εισηγήσεις θεωρητικού περιεχομένου ή επιστημονικές έρευνες που παρουσιάζουν ενδιαφέ-

ρον, εκδίδονται σε βιβλίο ή περιοδικό του Κ.Π.Ε.

ΙΑΤΡΙΚΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ: Κάποιος από το μόνιμο προσωπικό πρέπει να έχει τουλάχιστον γνώσεις νοσοκόμου για πρώτες βοήθειες.

ΦΙΛΟΞΕΝΟΥΜΕΝΕΣ ΟΜΑΔΕΣ: Μαθητές (κατά προτεραιότητα της περιοχής) - φοιτητές - οικολογικές ομάδες - πρόσκοποι και φυσικά εκπαιδευτικοί όλων των βαθμίδων και όλων των ειδικοτήτων εν ενεργεία ή αδιόριστοι.

ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ: Σε περιόδους μη προσέλευσης ομάδων Π.Ε., μπορούν να φιλοξενηθούν καλλιτεχνικές ομάδες (π.χ. Ωδεία, Δραματικές Σχολές) για προετοιμασία και παρουσίαση των καλλιτεχνικών τους εκδηλώσεων μέσα στο χώρο του Κ.Π.Ε.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ: Επιχορηγήσεις από την Τοπική Αυτοδιοίκηση, από ειδικά κονδύλια του ΥΠΕΠΘ και ΥΠΕΧΩΔΕ, καθώς και έσοδα από δικαίωμα συμμετοχής ορισμένων ομάδων ή μεμονωμένων ατόμων.

«ΒΕΡΤΙΣΚΟΣ: Προσπάθεια για Κ.Π.Ε.»

«Η Αγρόπολη σαν Κ.Π.Ε. για τον αστικό πληθυσμό της Θεσσαλονίκης

Πρόεδρος Κοινότητας Βερτίσκου

κ. Λίτσας

Στην ημερίδα συμμετείχαν με εισηγήσεις - που δεν κατατέθηκαν όμως στην Οργανωτική Επιτροπή - ο Πρόεδρος της Κοινότητας Βερτίσκου και ο Προϊστάμενος Διαχείρισης και Ανάπτυξης της Αμερικανικής Γεωργικής Σχολής Θεσσαλονίκης, κ. Λίτσας.

Ο Πρόεδρος της Κοινότητας Βερτίσκου παρουσίασε τις προσπάθειες που γίνονται από την Κοινότητα να μετατραπούν οι κατασκηνώσεις στην περιοχή του Βερτίσκου σε Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης. Αναφέρθηκε στις συνεργασίες με παραδοσιακούς επαγγελματίες στην περιοχή, στον φυσικό πλούτο και την ποικιλία πολιτιστικών στοιχείων της περιοχής. Ήδη η περιοχή χρησιμοποιήθηκε για προγράμματα Π.Ε. από σχολεία της Θεσσαλονίκης και φοιτητές της Φιλοσοφικής Σχολής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

Ο κ. Λίτσας παρουσίασε την πλούσια υλικοτεχνική υποδομή και τις δυνατότητες της Αγρόπολης που λειτουργεί δίπλα στην πόλη της Θεσσαλονίκης και μπορεί να εξελιχθεί και σε Κ.Π.Ε. για τον αστικό πληθυσμό της πόλης.

Επιμέλεια: Δέσποινα Σουβατζή

Διεθνές Συμπόσιο

Θέμα:

"ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΕΡΕΥΝΑ & ΠΡΑΞΗ"

Στις 28-29 Μαρτίου 1994 ο Τομέας Εκπαίδευσης για το Περιβάλλον και την Υγεία, του Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπ/σης του Α.Π.Θ., σε συνεργασία με την Π.Ε.ΕΚ.Π.Ε. και το Υπουργείο Μακεδονίας - Θράκης, Δήμο Θεσσαλονίκης, τη Γ.Γ. Έρευνας και Τεχνολογίας και το Βρετανικό Συμβούλιο Θεσ/νίκης, οργάνωσαν διήμερο Διεθνές Συμπόσιο με θέμα: **"Περιβαλλοντική Εκπ/ση: Έρευνα και Πράξη."**

Στο Συμπόσιο εκτός των Ελλήνων εισηγητών

παρουσιάστηκαν και εισηγήσεις από γνωστούς ερευνητές στο χώρο της Π.Ε. διεθνώς. Συγκεκριμένα συμμετείχαν οι: Christian Souchon, του Πανεπιστημίου Paris 7, Joy Palmer του Πανεπιστημίου Durham της Μ. Βρετανίας και Jan Robottom του Πανεπιστημίου Deaking Victoria της Αυστραλίας.

Κατά τη διάρκεια του Συμποσίου διαφάνηκαν διαφορετικές τάσεις που υπάρχουν διεθνώς στην έρευνα και την πρακτική της Π.Ε.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΑΤΤΙΚΗΣ

ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟ 'ΕΝΑΡΞΗ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΟΥ ΕΤΟΥΣ ΝΕΡΟΥ"

Στις 17 έως 19 Μαρτίου το Mediterranean Information Office for the environmental, Culture and Sustainable Development (MIO/ECSD), το Πανεπιστήμιο Αθηνών, η Ελληνική Εταιρία για την Προστασία του Περιβάλλοντος και της Πολιτιστικής Κληρονομιάς, σε συνεργασία με το Παράρτημα Αττικής της Π.Ε.ΕΚ.Π.Ε. και με την ενίσχυση των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, DGXI της Ελληνικής Κυβέρνησης, Υπουργείου Περιβάλλοντος και η UNEP/MAP, διοργάνωσαν τριήμερο στα πλαίσια του **Διεθνούς Συνεδρίου για τη Διαχείριση του Νερού και την έναρξη του Μεσογειακού Έτους του Νερού.**

Στο Συνέδριο, κατά την ημέρα που αφιερώθηκε στην Περιβαλλοντική Εκπ/ση, έγιναν ενδιαφέρουσες εισηγήσεις που αφορούσαν προγράμματα ενημέρωσης σε υγρότοπους, τις επιδράσεις των προγραμμάτων Π.Ε. για υγροτοπικά οικοσυστήματα, στις γνώσεις και στάσεις των μαθητών, καθώς και

παρέμβαση σχετική με τη λειτουργία κέντρων επιμόρφωσης για την πολιτική διαχείρισης του νερού.

Μεγάλο επίσης ενδιαφέρον είχαν οι παρουσιάσεις προγραμμάτων Π. Ε. σχετικών με το νερό και τους υγρότοπους, που εκπονήθηκαν από μαθητές σε σχολεία.

Στις διαδικασίες που αφορούσαν την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση συμμετείχαν από μεριάς του **Αραβικού γραφείου** για τη Νεότητα και το Περιβάλλον ο Dr. E. Adly, και παρουσίασε εισήγηση σχετική με προγράμματα Π. Ε. στο Λίβανο ο κ. Abbas Zahreddine του Liban

Environment (LINE) Lebanon.

Παράλληλα με το συνέδριο πραγματοποιήθηκε έκθεση Υλικού, Αφίσας και εντύπων σε θέματα Περιβαλλοντικής Εκπ/σης στο κτίριο της Ελληνικής Εταιρίας Προστασίας Περιβάλλοντος και Πολιτιστικής Κληρονομιάς, σε αναπαλαιωμένο νεοκλασικό στην Πλάκα.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ

H Alliance for Environmental Education οργανώνει στις 20 - 22 Ιουνίου 1994 στο Sheraton Premiere Tysons Corner, Virginia, USA, διεθνές συνέδριο με τίτλο «Περιβαλλοντική Εκπαίδευση 2000» με στόχο να συμβάλει στην ανάπτυξη συνδέσμων μεταξύ των εκπαιδευτικών, ανάπτυξη νέων προγραμμάτων και συνεργασιών με κυβερνητικούς, μη κυβερνητικούς και διεθνείς οργανισμούς.

Ορισμένα από τα ειδικά θέματα του συνεδρίου είναι:

1. διερεύνηση επιτυχημένων μοντέλων προγραμμάτων
2. χρηματοδότηση εκπαιδευτικών προγραμμάτων
3. πρωτοποριακές δραστηριότητες δικτύωσης
4. προγράμματα και συνεργασίες φορέων και εταιριών
5. πανεπιστημιακή έρευνα
6. κυβερνητικές πρωτοβουλίες
7. χρήση της τεχνολογίας στην περιβαλλοντική εκπαίδευση

Το συνέδριο απευθύνεται σε όλους όσους ενδιαφέρονται ή εμπλέκονται στην περιβαλλοντική εκπαίδευση σε όλα τα επίπεδα, συμπεριλαμβανομένων αντιπροσώπων επιχειρήσεων, συνδικάτων, πανεπιστημίων, σχολείων, παιδαγωγικών τμημάτων, τμημάτων φυσικών πόρων, κέντρων για τη φύση, μουσείων, ομάδων πολιτών, τοπικών - περιφερειακών - κρατικών αρχών. Όσοι και όσες ενδιαφέρονται να συμμετάσχουν μπορούν να ζητήσουν πληροφορίες στη διεύθυνση:

Κώστας Νικολάου,

Κέντρο Εκτίμησης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων
Θεσσαλονίκης (ΚΕΠΕΘ)

Τ.Θ. 17025 Θεσσαλονίκη 542 10, τηλ. 031/865.476

• **Ένα διεθνές δίκτυο για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση** μπαίνει σε εφαρμογή. Η έδρα του δικτύου θα βρίσκεται στην Ελλάδα. Αυτό αποφασίστηκε στη συνάντηση «Ημέρες του Περιβάλλοντος» του CNRS και FPH στο Montpellier στις 29-31 Μαρτίου. Στόχος είναι η κατάρτιση ενός «Χάρτη» γύρω από την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση.

Όσοι/ες ασχολούνται με την Π.Ε. μπορούν να αποστείλουν τις απαντήσεις τους στο παρακάτω ερωτηματολόγιο, καταθέτοντας έτσι τη δική τους εμπειρία γύρω από την Π.Ε. στην Π.Ε. στη διεύθυνση:
Γιολάντα Ζιάκα, 3ης Σεπτεμβρίου 7 7
704 32 Αθήνα, Τηλ. 01/52.38.281, Fax: 01/52.45.631

1. Ποιες είναι οι κυριότερες εμπειρίες σας στην Π.Ε. (δημοσιεύσεις, συνεργασίες, θέματα, δραστηριότητες, παιδαγωγικές μέθοδοι)
2. Πώς ορίζετε εσείς την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση;
3. Είστε μέλος ενός οργανισμού (δικτύου, ένωσης κλπ.) που ασχολείται με την Π.Ε. Αν ναι, ποιος είναι ο τομέας δραστηριοτήτων της σχετικά με την Π.Ε. και ποια είναι η διεύθυνση της.
4. Έχετε παρατηρήσεις ή προτάσεις σχετικά με το δίκτυο;

• **Το 8ο ετήσιο συνέδριο των «Caretakers of the Environment»** θα γίνει στο **Aberdeen της Σκωτίας στις 13-18 Ιουνίου 1994** με θέμα τη «Βιωσιμότητα». Το θέμα αυτό θα διερευνηθεί σε σχέση με το περιβάλλον της βορειοανατολικής Σκωτίας. Το πρόγραμμα θα περιέχει ταυτόχρονα συζητήσεις και πρακτική δουλειά πεδίου. Περισσότερες πληροφορίες στη διεύθυνση: *Caretakers of the Environment, Dyce Academy, Riven/lew Drive, Dyce, Aberdeen AB2 ONF, Scotland.*

• **Στις 24 Ιουνίου - 3 Ιουλίου 1994: «Πόλεις και βιώσιμη ανάπτυξη».** **Global Forum '94. Manchester.** Πληροφορίες στη διεύθυνση: *Global forum '94, Eastgate, Castle Street, Castlefield, Manchester M3 4LZ UK.*

• **Το δεύτερο πανευρωπαϊκό συνέδριο για το Περιβάλλον και την Υγεία** θα πραγματοποιηθεί στο **Ελσίνκι της Φινλανδίας στις 20-22 Ιουνίου 1994.** Πληροφορίες στη διεύθυνση: *Dr. Dinko Kello, WHO Regional Office for Europe, Department of Environment and Health, 8 Sherfigsvej, DK-2100, Copenhagen, Denmark.*

ΒΙΒΛΙΑ - ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ -ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Για την καλύτερη ενημέρωση των εκπαιδευτικών, αλλά και τη δημιουργία Βιβλιοθήκης - Αρχείου στην Π.Ε.ΕΚ.Π.Ε. ώστε να λειτουργήσει ο Σύλλογος σαν κέντρο πληροφόρησης, παρακαλούμε τους εκπαιδευτικούς που εκδίδουν έντυπα ή λευκώματα προγραμμάτων Π.Ε., καθώς και τις Περιβαλλοντικές Οργανώσεις που εκδίδουν σχετικό υλικό, να αποστέλλουν ένα αντίτυπο στην Ένωσή μας, στη διεύθυνση που αναγράφεται στον τίτλο του εντύπου μας.

Έντυπα που λάβαμε είναι:

Βιβλία:

European conference «**Touch 92**». A european initiative on Environmental Education. Π.Τ.Δ.Ε. - Α.Π.Θ. 1993

- **Φάκελος για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση. «Οι Υγρότοποι του νομού Φλώρινας».** Εταιρία Προστασίας Πρεσπών. 1993

- **Φάκελος για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση. «Οι Υγρότοποι του νομού Φλώρινας».** Τεύχος για τους εκπαιδευτικούς. Εταιρία Προστασίας Πρεσπών. 1993

- **Φάκελος για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση.** Εταιρία Προστασίας Πρεσπών. 1994

Εφημερίδες - Περιοδικά

- **«Λόγια και όχι μόνο...»** Φύλλα 7 & 8 (εφημερίδα της ομάδας Π.Ε. του Γυμνασίου Κασσάνδρας Χαλκιδικής).

- **«Αμφίβιον»** τεύχος 7 (έκδοση ΕΚΒΥ)

- **«Οικολογικός κύκλος».** Τεύχη 1 & 2 (περιοδική έκδοση του Environmental school - American Hellenic College IAS).

- **«Οικοερευνητοευσαιθησιολογία»** Μηνιαία έκδοση των μαθητών του 2ου Γυμνασίου Καλύμνου (σε ανακυκλωμένο χαρτί).

- **«Η Ίστρια ζωή»** Διμηνιαία έκδοση λαογραφικού συλλόγου του (Καλοχωρίου).

Εκδόσεις - Λευκώματα

- **«Περιβαλλοντική Εκπαίδευση στη Λέσβο 1991 - 92»**

Έκδοση των υπεύθυνων Π.Ε. της Α/θμιας και Β/θμιας Εκπαίδευσης του νομού Λέσβου.

- **«Περιβαλλοντικές εργασίες και δραστηριότητες μαθητικών ομάδων των Δημοτικών σχολείων Ν. Λέσβου».**

- **«Ιαματικές πηγές Λαγκαδά»** Ομάδα Π.Ε. του 2ου Γυμνασίου Λαγκαδά.

- **«Τα μνημεία της Έδεσσας»** Ομάδα Π.Ε. Αθλητικού Γυμνασίου Έδεσσας.

- **«Καρυχωρί Εορδαίας... ο τόπος μας στην εκτύλιξη των αιώνων»** Πρόγραμμα Π.Ε. Δημοτικού σχολείου Καρυχωρίου.

- **«Η ατμόσφαιρα της Γης - Κλίμα Αμυνταίου»** Εργασία Περιβαλλοντικής ομάδας Γυμνασίου Αμυνταίου - Ν. Φλώρινας.

- **«Life»** Μια πιλοτική αειφορική παρέμβαση στην περιοχή της λίμνης Ν. Πλαστήρα - Πρόγραμμα του Ν. Καρδίτσας. Αναπτυξιακή Καρδίτσας.

ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ

ΗΜΕΡΙΔΕΣ

♦ Στις 17 Μαρτίου 1994 πραγματοποιήθηκε στη **Θεσσαλονίκη** ημερίδα με θέμα **«Περιβαλλοντική Εκπαίδευση και Αγωγή Υγείας στο Δημοτικό Σχολείο**. Στην ημερίδα που οργανώθηκε από το γραφείο Π.Ε. της Δ/σης Α/θμιας Εκ/σης Ν. Θεσ/νίκης συμμετείχαν δάσκαλοι/ες και νηπιαγωγοί του νομού.

♦ Στις 2 Μαρτίου 1994 οργανώθηκε από το **Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας** - Γραφείο σταδιοδρομίας στο Βόλο, ημερίδα με θέμα **«Τάσεις και προοπτικές στην επαγγελματική σταδιοδρομία των αποφοίτων των Παιδαγωγικών Τμημάτων**. Μεταξύ των διαφορετικών όψεων που διερευνήθηκαν ήταν και οι νέες τάσεις στον επαγγελματικό προσανατολισμό που διαφαίνονται μέσα από την ανάπτυξη του χώρου της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης.

♦ Στις 17-26 Ιανουαρίου 1994 πραγματοποιήθηκε στο Buenos Aires της **Αργεντινής** η 19η γενική συνάντηση της IUCN World Conservation Union. Μεταξύ των άλλων θεμάτων συζητήθηκε το πρόγραμμα της IUCN για την **Περιβαλλοντική Εκπαίδευση (ΕΕΡ)** για την τριετία 1994 - 1996. Κύριος στόχος αυτού του προγράμματος θα είναι η ανάπτυξη και στήριξη της επιτροπής για την Εκπαίδευση και Επικοινωνία καθώς και των περιφερειακών δικτύων ως μέσο ενδυνάμωσης του εκπαιδευτικού σχεδιασμού και πρακτικής στα πλαίσια της IUCN.

♦ Στις 8 Μαρτίου στο **Κιλκίς** πραγματοποιήθηκε Επιμορφωτικό Σεμινάριο για τους εκπαιδευτικούς του νομού, σχετικό με την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση. Την οργάνωση του Σεμιναρίου είχε η υπεύθυνη Π.Ε. του Ν. Κιλκίς που συνεργάστηκε με το Παράρτημα Θεσσαλονίκης της Π.Ε.ΕΚ.Π.Ε.

♦ Στις 27 και 28 Μαρτίου 1994 πραγματοποιήθηκε διημερίδα στο **νησί της Κω** με θέμα **«Περιβάλλον και Εκπαίδευση: πράξη, στόχοι, προοπτικές»**. Στην ημερίδα, στην οποία παρουσιάστηκαν προγράμματα Π.Ε. από σχολεία της Κω και της Καλύμνου, συμμετείχαν Έλληνες και ξένοι εκπαιδευτές και εστίασαν σε διαφορετικές προσεγγίσεις στην Π.Ε. με κεντρικό θέμα τον οικοτουρισμό. Η ημερίδα οργανώθηκε από τη Β' ΕΛΜΕ Δωδεκανήσου, το Πνευματικό Κέντρο Δήμου Κω, το Βρετανικό Συμβούλιο Θεσσαλονίκης, το Α.Π.Θ. και το Παράρτημα Θεσ/νίκης της Π.Ε.ΕΚ.Π.Ε.

♦ Στις 20 Μαΐου στην **Κατερίνη** έγινε παρουσίαση του βιβλίου **«Περιβαλλοντική**

Εκπαίδευση» των Αλεξάνδρου Γεωργόπουλου και Ελισάβετ Τσαλίκη. Η εκδήλωση οργανώθηκε από τον υπεύθυνο Π.Ε. του νομού Πιερίας και ο σχολιασμός του βιβλίου έγινε από τον κριτικό βιβλίου - φιλόλογο Αντώνη Κάλφα.

♦ Στην περίοδο 1993 -94 διοργανώθηκαν και συγχρηματοδοτήθηκαν από τον **Σύνδεσμο Προστασίας Περιβάλλοντος Ανατολικής Θεσσαλονίκης και την Ευρωπαϊκή Ένωση**, δύο προγράμματα κατάρτισης εκπαιδευτικών Α/θμιας και Β/θμιας Εκπαίδευσης στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, τα οποία υλοποιήθηκαν εκπαιδευτικά από το Κέντρο Εκτίμησης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων Θεσσαλονίκης (ΚΕΠΕΘ).

♦ Το 33ο Ετήσιο Συνέδριο μιας «αδελφής» Ένωσης (ΝΑΕΕ - Μ. ΒΡΕΤΑΝΙΑ)

Στις 25 με 27 Μαρτίου 1994, πραγματοποιήθηκε στο Bournemouth του **Dorset Αγγλίας το 33ο Ετήσιο Συνέδριο της Εθνικής Ένωσης για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση (National Association for Environmental Education)**. Η Ένωση, με καταξιωμένο κύρος σε πανευρωπαϊκό επίπεδο, έχει μέλη εκπαιδευτικούς όλων των βαθμίδων και ειδικοτήτων καθώς και άλλα σημαίνοντα πρόσωπα και φορείς που σαν στόχο έχουν την προώθηση της Π.Ε. στην επίσημη εκπαιδευτική διαδικασία, αλλά και στους άλλους κοινωνικούς τομείς. Βασικές επιδιώξεις της οργάνωσης είναι:

1. Η εξασφάλιση μιας συγκεκριμένης γραπτής πολιτικής που θα αφορά όλα τα σχολεία της Αγγλίας.
2. Η σύνδεση όλων των σχολείων / εκπαιδευτικών με την ΝΑΕΕ.
3. Η παροχή ενεργού βοήθειας σ' όλα τα σχολεία/εκπαιδευτικούς για την προώθηση μιας Π.Ε. για όλους.

Τίτλος του συνεδρίου ήταν: «Η Περιβαλλοντική Εκπαίδευση: το κλειδί για το πρόγραμμα σπουδών» (the key to the curriculum), και υποδηλώνει το βασικό άξονα προγραμματισμού των Άγγλων συναδέλφων για τη βελτίωση του εθνικού προγράμματος σπουδών μέσω της διαδικασίας, φιλοσοφίας και μαθησιακών δυνατοτήτων που προσφέρει η Π.Ε. και αντίστροφα.

Στην εναρκτήρια εισήγηση του ο Tony Thomas, Διευθ. Συμβουλίου Ερευνών Πεδίου (Dir. of Field Studies Council), διαπίστωσε πως η σύγχρονη Π.Ε. πάσχει

από «κατάθλιψη», μια και έρχεται συνεισδοχώς αντιμετώπιση με τις αυξανόμενες απαιτήσεις όψεις της σύγχρονης πραγματικότητας. Ο κ. Thomas επισήμανε πως μια τέτοια «ψυχολογική» κατάσταση μπορεί να οδηγήσει την Π.Ε. - όπως ακριβώς ένα καταθλιπτικό άτομο - σε παθητικότητα και απουσία επιθυμίας για δράση. Η «θεραπεία», κατά τον κ. Thomas, είναι «να μην κοιτάμε πίσω, αλλά μπροστά», όχι στο τι έγινε, αλλά στο τι μπορεί να γίνει από δω και πέρα.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον προκάλεσε η εισήγηση του γνωστού για την ευαισθητοποίηση του κοινού από τα ΜΜΕ, Δρ. David Bellamy. Στην ομιλία του ο Δρ. Bellamy κατέγραψε την ασάφεια και τη σύγχυση που κυριαρχεί σε εθνικό αλλά και παγκόσμιο επίπεδο, στο κοινό, στους εκπαιδευτικούς και στα παιδιά, γύρω από τα φλέγοντα θέματα που διεπιστημονικά προσπαθεί να προσεγγίσει η Π.Ε., και υπέδειξε τα προβλήματα αντικειμενικής πληροφόρησης που αντιμετωπίζει η Π.Ε. Ωστόσο, ο Δρ. Bellamy τόνισε πως είναι καιρός να πάψουμε ν' απογοητευόμαστε από τα υπάρχοντα προβλήματα και ν' αρχίσουμε να επωμιζόμαστε τις ευθύνες για την εξεύρεση λύσεων. Υπό αυτό το πρίσμα, σύμφωνα με τον ίδιο, δεν θα πρέπει πλέον να μιλούμε για βιώσιμη ανάπτυξη, αλλά για βιώσιμη επανάπτυξη (sustainable re-development).

Ένα ενδιαφέρον ερώτημα, που τέθηκε από τον Δρ. Bellamy, είναι κατά πόσο ο κόσμος μας σήμερα μπορεί να αντέξει «πρώτες» χώρες, με προηγμένη τεχνολογία και αυξημένη κατανάλωση, και, κατά συνέπεια, πόσο θεμιτός είναι ο τεχνολογικός «εκσυγχρονισμός» του σύγχρονου σχολείου.

Το τριήμερο περιελάμβανε, εκτός από ενδιαφέρουσες εισηγήσεις ειδικών γύρω από την Π.Ε., έρευνες πεδίου (field visits) σε παράκτιες περιοχές της Ν. Αγγλίας με ιδιαίτερο οικολογικό ενδιαφέρον -όπως οι ερεικώδεις βλαστήσεις (heath-lands)- και εργαστήρια (workshops). Το συνέδριο παρακολούθησαν, για πρώτη φορά ως εξουσιοδοτημένοι εκπρόσωποι της Π.Ε.ΕΚ.Π.Ε. από το παράρτημα Αττικής, τα μέλη της ΝΑΕΕ Ευαγγελία Νικάκη και Ασπασία Πρωτόγερου.

Για σχετικές πληροφορίες μπορείτε ν' απευθυνθείτε στις παραπάνω συναδέλφισσες.

ΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΡΕΣΙΩΝ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΕΝΩΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΚΗ ΕΚΠ/ΣΗ (Π.Ε.ΕΚ.Π.Ε.)

Η σύνθεση του Δ.Σ. που προέκυψε από τις πρώτες εκλογές της νεοϊδρυθείσας «Πανελληνίας Ένωσης Εκπ/κών για την ΠΕ» έχει ως εξής:

Πρόεδρος: *Τριαντάφυλλο Ελένη*
Γυμνάσιο Κασσάνδρας - Χαλκιδική.
Αντιπρόεδρος Α: *Ψαλλιδάς Βασίλης*
Γυμνάσιο Λαυρίου - Αττική.
Αντιπρόεδρος Β: *Περδίκη Γιώργος*
Υπεύθυνος Π.Ε. Ν. Πιερίας - Κατερίνη.
Αντιπρόεδρος Γ: *Καλαϊτζίδης Δημήτρης*
Υπεύθυνος Π.Ε. Ν. Έβρου - Αλεξ/πολη.
Γεν. Γραμματέας: *Σουβατζή Δέσποινα*
2ο Γυμνάσιο Καλαμαριάς - Θεσ/νίκη.
Ταμίας: *Αγγελίδης Ζήσης*
Πειραματικό Σχολείο Α.Π.Θ. - Θεσ/νίκη.
Μέλη: *Φλογαίτη Ευγενία*
Πανεπιστήμιο Αθηνών.
Σαμαντάς Χρήστος
Ε.Π.Λ. Έδεσσας - Έδεσσα.

Όπως φαίνεται από την παραπάνω σύνθεση το Δ.Σ. έχει χαρακτήρα πανελλαδικό και γι' αυτό ο ρόλος του είναι συντονιστικός. Η δράση και η λειτουργία της Ένωσης εκφράζεται από τα κατά τόπους Παραρτήματα της.

Μέχρι σήμερα έχουν ιδρυθεί και λειτουργούν τέσσερα Παραρτήματα (Αττικής, Θεσσαλονίκης, Έβρου, Κορινθίας).

Η Ένωση εκδίδει έντυπο με την επωνυμία «για την Περιβαλλοντική Εκπαίδευση». Την ευθύνη της έκδοσης έχει το Παράρτημα Θεσσαλονίκης σε συνεργασία με τα άλλα Παραρτήματα.

Επειδή το έντυπο θα αποτελέσει κέντρο πληροφόρησης και επικοινωνίας μεταξύ των μελών του και όσων ενδιαφέρονται για την Π.Ε., σας γνωστοποιούμε τη διεύθυνσή του:

Π.Ε.ΕΚ.Π.Ε.
Τ.Θ. 50957
ΘΕΣ/ΝΙΚΗ 22 - GR 540 14

«Για την ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ»
ΤΕΥΧΟΣ 2 - ΑΠΡΙΛΙΟΣ, ΜΑΙΟΣ, ΙΟΥΝΙΟΣ 1994
ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ Π.Ε.ΕΚ.Π.Ε.

ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΕΝΩΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΓΙΑ
ΤΗΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ
(Π.Ε.ΕΚ.Π.Ε.)

Τ.Θ. 50957 ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 22 - GR 540 14

Τηλ.: (031) 829 668, 916 779, 230 933

FAX: (031) 285 962

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ

Ελένη Τριανταφύλλου

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ

Δέσποινα Σουβατζή

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΟΜΑΔΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ

Γαζίλα Νέτα, Γκόλιου Ρούλα,

Νικολάου Κώστας, Παπαδημητρίου Βάσω,

Σουβατζή Δέσποινα, Τσαλίκη Βέτα,

Φραγκίσκου Καίτη

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΑΤΤΙΚΗΣ

Παπαπαύλου Θόδωρος, Πρωτογέρογ Ασπασία,

Σκαπαρδώνης Σταμάτης

Τηλ. (01)86 19 638, 96 20 971

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΕΒΡΟΥ

Καλαϊτζίδης Δημήτρης

Τηλ. (0551)37 937, 26 083

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Εσωτερικού ετήσια: 2.000 ΔΡΧ.

Εξωτερικού ετήσια: 3.000 ΔΡΧ.

ΕΠΙΤΑΓΕΣ - ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΕΣ

«Για την ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ»

Τ.Θ. 50957 - ΘΕΣ/ΝΙΚΗ 22 - GR 540 14

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΑΤΤΙΚΗΣ

Στις πρώτες αρχαιρεσίες που έγιναν στις 22.5.94 στην αίθουσα της Ε.Ε.Φ. εκλέχτηκε 8μελές Διοικητικό Συμβούλιο του Παραρτήματος Αττικής. Στην πρώτη συνεδρίαση του έγινε η ανάθεση αρμοδιοτήτων και έτσι η σύνθεση του Δ.Σ. έχει ως εξής:

Πρόεδρος: *Σχίζα Κωνσταντίνα* 01/7012835
Αντιπρόεδρος: *Φραντζή Αντίπη* 5711260
Γεν. Γραμ.: *Κούσουλας Γιώργος* 8041066
Ειδ. Γραμ.: *Νικάκη Ευαγγελία* 8226379
Ταμίας: *Βανδύρος Γεράσιμος* 9754519
Μέλη: *Παπαπαύλου Θεόδωρος* 4619608
Πρωτογέρογ Ασπασία 8619635
Ψαλλιδάς Βασίλειος 0291/39046

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΚΟΡΙΝΘΙΑΣ:

Ασημακόπουλος Μάριος 0741/71817

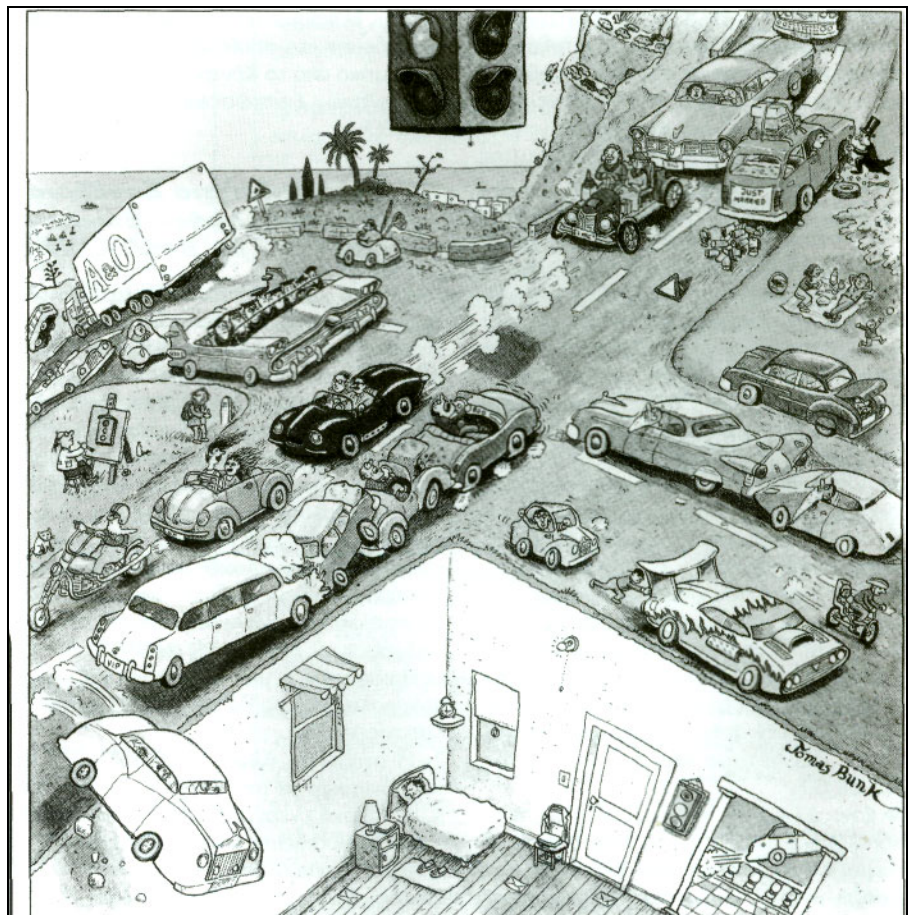
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ

Στις πρώτες αρχαιρεσίες του Παραρτήματος Θεσσαλονίκης της Π.Ε.ΕΚ.Π.Ε. εκλέχτηκε το 8μελές Δ.Σ., η σύνθεση του οποίου έχει ως εξής:

Πρόεδρος: *Αγγελίδης Ζήσης* 031 /230933
Αντιπρόεδροι: *Αντωνιάδου Νανά* 927421
Τσαλίκη Βέτα 935832
Σαμαντάς Χρ. 0381/25470
Γεν. Γραμ.: *Σουβατζή Δέσποινα* 829668
Ειδ. Γραμ.: *Φραγκίσκου Καίτη* 923294
Ταμίας: *Γαζίλα Νέτα* 916779
Μέλος: *Τριαντάφυλλο Ελ.* 0374/23072

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΕΒΡΟΥ:

Καλαϊτζίδης Δημήτριος 0551/37937, 26083

ανατύπωσ από ημερησίω QJANTUM

